

Köstebek

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

görevi toplumu yeniden o mutlak iyiye geri çekmektir. Bir başka deyişle devlet, toplumu sürekli olarak kendi tanımladığı 'asr-ı saadet'e geri götürmekle yükümlüdür.

Bu iki temel gerçeklik devlette etkin olan kurumların mantığını, muhakemesini ve varlık nedenlerini hazırlar. Merkeziyetçi ve 'hâkim' devletin bir dizi güce dayanacağı, bunların başında da 'ordu'nun geldiği açıktır. Önemli olan merkezde devleti tahkim eden güçlere kimin erişebileceğidir.

Açıkçası, bu sorunun yanıtını devlet seçkinleri diye vermekte bir sakınca yok. Farklı anlamlara gelmekle birlikte burada devlet seçkinlerini bürokrasi diye anlamak da mümkün. Ne var ki biraz daha demokratik bir düzlemde bu işi siyaset seçkinleri üstlenecektir. İşte, sorun da bu kişilerin toplum adına mı devlet adına mı hareket edecekleridir! (Aslında siyasetin seçkinler aracılığıyla yürütüldüğü bir

toplumda sonuç daha baştan bellidir!)

Bugüne kadarki deneyim, siyaset seçkinlerinin de bir 'sivillik' değil, bir bürokrasi anlayışıyla davranıp toplum - devlet geriliminde devletten yana tavır aldıklarını göstermektedir. O kadar ki devletin kendilerine karşı harekete geçmesini bile meşru saymışlardır. Zihinlerinde bir referans noktası olarak gördükleri devlet-ordu bütünleşmesine hiçbir biçimde müdahale etmek gereksinimini duymamışlardır.

Son 'olay'da da bu durum bütün çiplaklığıyla yaşanmaktadır. Vermemelidir. Eğer sınıf mücadelesinden ve gerçekçi bir toplum-siyaset etkileşiminden geliniyorsa hiçbir siyasal örgüt bir başka odağın kendisini teslim almasına izin vermez. Şayet kendisini durdurmak isteyen odak devletse, siyasi örgüt onu aşmak için de çaba gösterir. Siyasetin ana amacı ve anlamı zaten odur: Devlete egemen olmak ve onu kendi beklentisi doğrultusunda dönüştürmek!

Türkiye'de, şimdi anlaşılıyor ki belli bir dönemin siyasal erki devletin kendisine karşı geliştirdiği bir eylemi önceden istihbar etmek i-

çin harekete geçmiştir. Buradan ve bu kadarıyla bakılırsa bunda bir çelişki, bir 'ayıp' yoktur; olmaması gerekir! Ne var ki her şey burada bitmemektedir. Çünkü, iki ayrı düzlem birbirine girmiştir: Kurulan örgütler devlet-siyaset erk etkileşimiyle mi sınırlıdır yoksa siyaset seçkininin bizatihi kişisel çıkarını korumak amacını mı gütmektedir?

Şimdi yapılan tartışmalar yalnızca bir siyasal kan davası mantığıyla yürütüldüğünde bu oluşumların içyüzü değişilmemekte, yukarıda değindiğim birinci düzlemi unutulmakta, siyasal kadroların kendilerini korumak için bu türden girişimlerde bulunabilecekleri ve bunun meşruiyeti tartışılmamaktadır. Dolayısıyla, Demirel'in başbakanken yaşadığı darbe lere "MİT bana haber vermedi" şeklindeki yakınması unutulmaktadır.

İkincisi ise siyasal meşruiyet sorunuyla ilgilidir. Meşruiyetini yitirmiş bir kadronun bir sonraki aşamada haklı gerekçeler göstere de kendisini aşamayacağı ve aklayamayacağı artık sezilmektedir. Bir önceki siyasal iktidar ama özellikle Çiller kanadı bu kısıtlamayı sonuna kadar yaşayacaktır.

Devlet-siyaset ilişkisinin yeni bir zemine oturtulabilmesi için bu 'olumsuz' örnekten yararlanılabilir, ama bunun, eski deyişle 'lazım-i gayr-ı müfariki' yani ayrılmaz parçası gerçek bir siyaset bilincidir ki, bizde olmayan da odur!

on zamanlarda gündemi işgal eden ve daha bir süre etkin olacağı da anlaşılan Köstebek tartışmasını egemen söylemin dışına çıkararak gözden geçirmekte yarar var. Çünkü ortaya çıkan bu durum, 'devlet-siyaset' ilişkisine yeni açılımlar kazandıracak bir nitelik taşıyor gibidir.

Türkiye'de devletin ne, sahibinin kim olduğu yanıtı bilinen bir soru değildir. Siyaset biliminin verimleri de sorunu çözmeye yetmemektedir. Türkiye, Batı'da görülmüş ve Bendix'in, Poggi'nin anlattığı bir yapılanma içinde değil, kendisine özgü koşullarda ortaya gelmiş bir devlet-toplum ilişkisini yaşamaktadır. Bu yapılanmanın arkasında İslami - Asyatik, bir ölçüde de Bizantiyen bir devlet anlayışının olduğu bellidir. 'Bu' devlet ise Hobbes'un 'leviathan' dediği canavar devletin neredeyse kendisidir ve daha da önemlisi birisi kendisiyle öteki toplumla, iki temel olguya yaslanır.

Kendisiyle ilgili husus kesinkes 'Platonik' bir anlam taşımazdır. Yani, devlet, bir mutlak iyinin, bir mutlak erişilmezliğin üstüne oturmuştur; hatta o olguların doğrudan doğruya kendisidir. Toplumla olan ilişkisini ise ters bir değişmezlik anlayışı kurar. Devlet, mutlak, değişmez olduğu için toplumun en önemli hususu olan gelişme, dolayısıyla da değişmeyi de gene belli bir mutlak içinde algılar. Her değişim mutlak iyiden bir kaçıdır. Devletin